

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto, za pol leta dve kroni, za četrto leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64 846
Kr. ogrsko „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratov po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Razvoj jugoslovanskega združništva v l. 1911. O delovanju Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Ljubljano. Kdo jamči za denar, izročeni selskemu pismonoši? Navodilo o uporabi mlatilnice na motor. Gnojenje travnikov. Podrobni učni načrt za dvomesečni gospodinski tečaj. Vestnik Zadružne zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Razglasi. Občni zbori.

VABILO k REDNI SKUPŠČINI

Zadružne Zveze v Ljubljani,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši v sredo dne 10. aprila 1912 ob 10. uri dopoldne
v Ljubljani v dvorani hotela „Union“.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnji Zvezini skupščini.	5. Volitev odbora.
2. Poročilo načelstva.	6. Volitev nadzorstva.
3. Poročilo nadzorstva.	7. Prememba pravil.
4. Odobritev letnega računa in bilance za l. 1911 in sklepanje o porabi čistega dobička.	8. Slučajnosti.

Dr. Jan. Ev. Krek,
predsednik.

Izveček iz pravil § 19. Zvezina skupščina je občni zbor zadruge in sestoji iz odposlancev Zvezinih članic. Vsako Zvezino članico zastopa na Zvezini skupščini njen načelnik. Če pa ta pri Zvezini skupščini ni prisoten, zastopa Zvezino članico pooblaščenec, ki se izkaže s pravilno izdelanim pooblastilom načelstva Zvezine članice. Ena oseba sme zastopati k večjemu 10 zadrug.

Vsaka Zvezina članica, ki je založila glavni delež, ima na Zvezini skupščini za vsak založeni glavni delež 5 glasov. Kot založen velja glavni delež tudi v slučaju, če v smislu zadnjega § 12 še ni popolnoma vplačan.

Vsaka druga Zvezina članica ima na Zvezini skupščini jeden glas.

Razvoj jugoslovanskega zadružništva v l. 1911.

Iz statistične tabele, ki je priobčena na koncu tega članka, je razvidno, da se je lansko leto osnovalo vsega skupaj 80 novih slovenskih, hrvaških in srbskih zadrug v tostranski državni polovici. V primeri s prejšnjimi leti je število novih zadrug torej znatno nazadovalo, kajti leta 1908 je bilo na novo ustanovljenih 238, l. 1909 145, l. 1910 pa 152 zadrug.

V zadnjih štirih letih se je lansko leto zgodilo prvokrat, da je snovanje kreditnih zadrug zaostalo za drugimi zadružnimi vrstami. Vsega skupaj se je kreditnih zadrug na jugoslovanskem ozemlju ustanovilo lani le 13 (l. 1910 — 42, l. 1909 — 52, l. 1908 — 165). Vzroka je iskati v dejstvu, da je kreditnih zadrug povprečno že dovolj in zato ni ugodnih tal za nove take ustanovitve. Vsled razdružbe sta se izbrisali iz zadružnega registra 2 posojilnici, 1 je prišla v konkurz. Zanimivo je, da je na Kranjskem po dolgem času nastopil slučaj, da ni bila lani tu ustanovljena nobena kreditna zadruga.

Prvo mesto zavzemajo med novoustanovljenimi zadrugami živinorejske, katerih je bilo vpisanih v zadružni register vsega skupaj 25 in sicer 22 na Kranjskem in 3 na Koroškem. Leta 1910 je bilo živinorejskih zadrug ustanovljenih 14, l. 1909 — 8, l. 1908 — 5, in sicer tudi tedaj skoro vse na Kranjskem (samo l. 1908 se je ustanovila ena na Primorskem).

Druge po številu so konsumne zadruge, katerih se je lani vpisalo v zadružni register 15 (l. 1910 — 20, l. 1909 — 28, l. 1908 — 28). Kakor prejšnja leta so se tudi lansko leto te vrste zadruge ustanovile skoro vse na Primorskem in v Dalmaciji. Napram 15 novim konsumnim društvom je zaznamovati 10 razdružb in izbrisov, kar potrjuje obče znano dejstvo, da je razvoj teh zadružnih organizacij zelo nepovoljen. Iz zadružnega registra je bilo

izbranih na Kranjskem 5 konsumnih društev, na Štajerskem 2, na Primorskem 3.

Mlekarske zadruge so se ustanovile lansko leto le 3 (l. 1910 — 7, l. 1909 — 6, l. 1908 — 7), in sicer 1 na Kranjskem in 2 na Primorskem. Razdružilo se jih je pa v tem času 5, na Kranjskem 4 in 1 na Štajerskem. Leta 1910 se jih je razdružilo in izbrisalo iz zadružnega registra 4, l. 1909 tudi 4 in l. 1908 — 2. Iz teh števil je razvidno, da se tudi te zadruge ne razvijajo zadovoljivo.

Število kmetijskih strojnih zadrug je tudi lansko leto znatno napredovalo; ustanovilo se je namreč 11 takih zadrug na novo (l. 1910 — 8, l. 1909 — 1, l. 1908 — 0). Izmed vseh doslej ustanovljenih kmetijskih strojnih zadrug se nahaja 1 na Štajerskem, vse druge na Kranjskem. Glede njihovega delokroga je pripomniti, da je večina izmed njih privzela v pravila določbo, da za svoje člane lahko nakupujejo kmetijske potrebščine, oziroma prodajajo njihove kmetijske pridelke. Z nakupom kmetijskih potrebščin se bavi precej zadrug, dočim jih je prav malo, ki bi obenem vnovčevale pridelke svojih članov (večinoma seno). Ker je njihov glavni namen, s pomočjo strojev pomagati svojim članom in se druga opravila izvršujejo samo kot postranski posli, zato jih moramo šteti med strojne zadruge, dasi iz tvrdke („kmetijsko društvo“) to dostikrat ni razvidno.

Za južne pokrajine pridejo v poštev še ribarske in oljarske zadruge. Obojih se je lani v primeri s prejšnjimi leti ustanovilo dokaj manj. Od ribarskih je bila leta 1911 ustanovljena samo 1 (l. 1910 28, l. 1909 — 15, l. 1908 — 1). Isto opažamo pri oljarskih zadrugah, katerih se je ustanovilo samo 2 (l. 1910 — 9, l. 1909 — 8, l. 1908 — 0). Najbrže se je v prejšnjih letih preveč hitelo in ko je prišlo razočaranje, je prišlo tudi spoznanje, da se v gospodarskih stvareh ne da vse tako in tako hitro urediti, kakor bi si kdo predstavljal s teoretičnega stališča.

Ako primerjamo razvoj po posameznih deželah, vidimo, da se je izmed 80 novih zadrug l. 1911 jih največ ustanovilo na Kranjskem, namreč 37; potem sledi Dalmacija z 25, Primorsko z 11, Štajersko z 4 in Koroško s 3 novimi zadrugami. Veselo znamenje je, da se je v novejšem času začelo bolj živahno združno gibanje na Koroškem, kjer je dolgo časa poprej vladala velika stagnacija. L. 1911 so nastale tu 3 nove zadruge, l. 1910 — 6, l. 1909 in l. 1908 pa — 0.

Po svojem delokrogu in po posameznih deželah se l. 1911 ustanovljene zadruge razdele sledeče:

	Kranjsko	Štajersko	Koroško	Primorsko	Dalmacija	Skupaj
Kreditne zadruge . . .	—	2	—	2	9	13
Gospodarske-konsumne	1	—	—	6	8	15
Mlekarske	1	—	—	2	—	3
Živinorejske	22	—	3	—	—	25
Konjerejske	—	2	—	—	—	2
Strojne	11	—	—	—	—	11
Vrtnarske	—	—	—	—	1	1
Ribarske	—	—	—	—	1	1
Oljarske	—	—	—	—	2	2
Stavbinske	1	—	—	—	—	1
Obrtne	—	—	—	1	—	1
Razne	1	—	—	—	4	5
Skupaj . . .	37	4	3	11	25	80

Kakor smo že prej omenili, je bilo lanske leto izbrisanih iz združnega registra vsega skupaj 20 zadrug.

Na Kranjskem jih je bilo izbrisanih 12 in sicer 5 konsumnih, 4 mlekarske, 1 pašniška, 1 založniška in 1 posojilnica, 1 posojilnica pa je prišla v konkurz. — Na Štajerskem so bile izbrisane 4 zadruge in sicer 2 konsumni, 1 mlekarska in 1 posojilnica. — Na Primorskem so se razdružile 3 konsumne in vinarske zadruge. — V Dalmaciji je bila izbrisana 1 zadruga (ribarska).

Koliko zadrug je stopilo v likvidacijo, se ne da dognati, ker tega osrednji uradni list

za vpise v trgovski in združni register ne objavlja.

Po naših zapisnikih je koncem l. 1910 znašalo število vseh jugoslovanskih zadrug v Avstriji 1381. Ako prištejemo temu številu še čisti prirastek novih zadrug v l. 1911, dobimo da je bilo koncem l. 1911 v Avstriji vseh slovenskih, hrvaških in srbskih zadrug 1441.

O delovanju Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Ljubljano.

Od člana imenovane zadruga smo prejeli sledeči dopis s prošnjo, da ga objavimo v našem glasilu. Iz pisma je razvidno, da se dado tudi v zadrugah doseči lepi gospodarski uspehi. Želeč, da bi bili ti uspehi bodrilo tudi drugim sličnim zadrugam, objavljamo rade volje ta dopis, ki se glasi:

Dne 19. marca t. l. se je ob veliki udeležbi vršil občni zbor Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Ljubljano. Zadruga je tudi v minulem letu prav lepo napredovala. Novih udov je pristopilo 20, odstopilo, oziroma umrlo pa je 5 članov, tako da šteje zadruga koncem lanskega leta 123 članov.

Računski zaključek za l. 1911 izkazuje prometa 16.113·88 kron, motor je zaslužil 1097 K. Pri domači posojilnici se je dobilo posojilo 2920 K za nakup novih strojev in v isti namen je nek član društvu posodil 1361 K. Zadruga je v minulem letu odplačala 1312·78 K dolga. Novega inventarja (strojev in orodja) se je nakupilo za 3730·46 K. Da se je moglo toliko novega inventarja nabaviti, se je zahvaliti v prvi vrsti podporam, katerih je zadruga prejela 1550 K. Od nepremičnega inventarja se je odpisalo 2⁰/₀, od strojev pa 10⁰/₀ in znaša skupen odpis 823·16 K. Čistega dobička je bilo 775·75 K. Vrednost inventarja znaša 10.908·46 K, rezervni zaklad je narasel že na 6911·73 K.

Člani so splošno zadovoljni z velikim napredkom, ki ga izkazuje zadruga, še bolj

so pa zadovoljni s pomočjo, katero jim za druga nudi, posebno sedaj, ko so delavci zelo dragi ali se pa sploh ne morejo dobiti.

Potom Gospodarske zveze v Ljubljani si je društvo nabavilo novo mlatilnico z dvema čistilnikoma za 1505 K in novo štirikolesno slamoreznico na pihalo za 1318 K. Mlatilnica je delovala ves čas prav povoljno, mlatila je članom žito in ga obenem dvakratno očistila. V eni uri se je omlatilo 2 do 3 okna (štante) snopja in obenem očistilo. Poprejšna mlatilnica je žito samo mlatila in vendar so bili člani s tem prav zadovoljni, dasi so imeli po mlatvi še veliko sitnega in nezdravega dela, predno je bilo žito očiščeno. Tega poprejšnjega dela se delavci niso radi oprijeli. Pri novi mlatilnici se to delo ne le prihrani, ampak se žito tudi veliko boljše in lepše očisti in zrnje obenem porazdeli na dve vrsti (težje in lažje), kar je za kmetovalca gotovo velike vrednosti, ker dobi na ta način le najlepše in najtežje zrnje za seme. Tudi pleve se prav dobro očistijo prahu tako, da so zdravju manj škodljive in živini bolj užitne. Prejšnje čase so ljudje zelo zaprašene pleve kar na gnoj znosili, sedaj pa jih, ker so dobro očiščene, lahko porabijo za krmo živini.

Nova slamoreznica na štiri kolesa s pihalom je zelo praktična in so ljudje tudi ž njo prav zadovoljni, ker jim veliko dela in delavnih moči prihrani. Koliko sitnega, zamudnega in težkega dela je bilo pri starih slamoreznicah, katere je bilo treba skladati z voza in zopet nakladati na voz, koliko opravila je bilo pri postavljanju, koliko so imeli delavci opraviti z rezanico, katero so morali odnašati od slamoreznic! Tudi je bilo to delo nevarno, ker je včasih kolo zgrabilo grablje in sunilo ž njimi delavca. Pri slamoreznici na pihalo je pa vse to odstranjeno in vse delo znatno olajšano. Slamoreznica sloni na 4 kolesih, zapelje se pred poslopje, motor se postavi zadaj za njo, cevi za odvajanje rezanice se nataknejo k slamoreznici in se napeljejo, kamor kdo želi rezanico shraniti, bo-

disi na pod ali v podstrešje. Nato se natakne jermen na kolesa in stroj se zažene v tek. Kakor se vidi, je vse to delo hitro in brez težav montirano. Slamoreznica tudi zelo hitro dela. Prejšna slamoreznica (navadne vrste) je le s težavo narezala rezanice za 70 članov in dostikrat so morali udje čakati dolgo časa, predno so prišli na vrsto. Nova slamoreznica pa opravi lahko vse delo za vseh 123 članov. Koliko je pomagano s tem kmetovalcem, kateri potrebujejo za živino mnogo rezanice, vedo ceniti le tisti, kateri to sami skušajo.

Da zadruga s stroji tako uspešno deluje, gre predvsem zahvala delavnemu, skrbnemu in spretnemu strojniku Janezu Kočevanju.

Tudi brano na nože so člani z uspehom uporabljali. Ta stroj razreže pred oranjem celino in s tem se oranje in okopavanje veliko olajša.

Travniške brane se člani radi poslužujejo in jo rabijo z velikim vspehom. Čistilnik (trijer) je članom mnogo pripomogel do bolj čistega semena, kar se takoj vidi na njivah, ki niso zaraščene s plevelom tako, da nimajo plevce kaj pleti. H koncu mi bodi dovoljena opazka, da za naše kraje zadostujejo mlatilnice z 68 cm dolgim bobnom. Ta vrsta mlatilnic ima dva čistilnika in opravi vse delo prav dobro. Če bi bila mlatilnica večja, bi bila za naše razmere prevelika in povzročila tudi mnogo več dela vsled prevažanja in postavljanja.

A. B.

Kdo jamči za denar, izročen sel-skemu pismonoši?

„Zveza nemških kmetijskih zadrug za Moravsko in Šlezijo“ je vprašala c. kr. pošto in brzojavno ravnateljstvo za pojasnilo v sledeči zadevi. Ker je stvar važna tudi za nas, priobčimo v naslednjem doslovno vprašanje zveze in odgovor, ki ga je nato dobila od c. kr. poštnege ravnateljstva. Vprašanje se glasi:

a) Denarne pošiljatve, katera pošilja naša zveza včlanjenim zadrugam, dospejo na sledeči

način v posest zadruga: Pismonoša prinese zadruzi avizo, na katero se pritisne zadruga štampilja in jo podpišeta dva člana načelstva ali oni, ki je pooblaščen pri poštni oblasti podpisovati. Naslednji dan prinese pismonoša denar. Kdo jamči za denar v slučaju, da bi se pismonoši pripetila kaka nesreča in bi se denar, katerega je včasih več tisoč kron, izgubil?

b) Pri denarnih pošiljkih naših članic na zvezo da pismonoša začasno potrdilo za prejem denarja, vzame denar in prinese naslednji dan pravilno izpolnjeno položnico nazaj. Kdo jamči v tem slučaju za varno oddajo denarja ali za morebitno izgubo?

c) V drugem slučaju nam vzbuja še neka druga stvar pomisleke. Na snopičih položnic je pod točko 2, 4. odstavek (na platnicah), natisnjen sledeči pouk: „Selskim listnonošam (po deželi) se morejo na njihovih oddajalnih potih izročiti položnice za zneske do 1000 K, da jih poštnemu uradu oddajo. Od vsake položnice, ki se selskemu pismonoši izroči, plačati je v naprej 6 h nabirnine“. Če je torej treba odposlati več tisoč kron, se izpolni jednostavno toliko položnic, kolikor 1000 K je treba odposlati. Ali je tako ravnanje umestno, ne da bi se bilo treba bati slabih posledic?

d) Slednjič nastane še vprašanje, kako morajo postopati prejemniki pri odpiranju denarnih pisem in ali je pri tem primerno in potrebno poklicati priče, da pri morebitnem poneverjenju ne trpi škode niti prejemnik niti pošiljatelj?

Na ta vprašanja je c. kr. poštno in telegrafsko ravnateljstvo naslednje odgovorilo:

V odgovor na Vaša vprašanja se cenjeni zvezi odgovarja sledeče:

V okolišju, v katerem izvršuje svoje posle poštne sel, dostavlja dotičnim adresatom poštne sel vse poštne nakaznice z denarnimi zneski, denarna pisma z označeno vrednostjo do 1000 K in plačilna nakazila c. kr. poštnohranilničnega urada do 1000 K obenem z nakazanim zneskom.

V teh slučajih prevzame poštne urad jamstvo za selu izročena pisma, oziroma denarne zneske za poštne nakaznice in poštne hranilnične nakazila do njih izvršitve adresatu, oziroma njegovemu pooblaščenju.

O denarnih pismih z vrednostjo čez 1000 K se adresatu samo naznani, da so dospela; plačilna nakazila poštne hranilnice, ki se glase na več kakor 1000 K, se dostavijo brez nakazanega denarnega zneska; v teh slučajih mora skrbeti adresat sam, da se dvignejo dotična denarna pisma, oziroma denarni zneski na pristojnem poštnem uradu.

Ako selskega pismonošo na podlagi pravilno podpisanega oddajnega lista, oziroma plačilne nakaznice adresat pooblasti, da dvigne in mu prinese denarna pisma z označeno vrednostjo več kakor 1000 K, oziroma se mu izroče v nakazilo denarni zneski nad 1000 K, tedaj dela v takih slučajih z ozirom na navedene službene določbe selski pismonoša samo kot zasebnopravni pooblaščenec dotičnega adresata in na njegovo nevarnost; potemtakem ugasne vsako jamstvo poštne urada v tistem trenutku, ko se selskemu pismonoši izroče taka denarna pisma, oziroma denarni zneski za plačilno nakazilo nad 1000 K.

Če Vaše zadruga izročajo denar s poštnimi položnicami selskim pismonošam, je pripomniti, da so selski pismonoše zavezani, na svojih potih sprejemati naložbe s položnicami v čekovnem prometu do zneska 1000 K za vsako položnico; vsled tega se jim sme izročiti več položnic, ki se glase na zneske do 1000 K.

Za te zneske prevzame poštne urad jamstvo, ako je o prejetih zneskih izročil selski pismonoša vplačitelju začasno potrdilo, katero se potem zamenja s potrdilom, potrjenim od poštne urada.

Nasproti pa pošta ne jamči za zneske, ki se izroče selskemu pismonoši s položnicami, glasečimi se za več kakor 1000 K, ker tedaj pismonoša nima več lastnosti javnega usluž-

benca, nego izvršuje svoj posel kot zasebno-pravna oseba na nevarnost vplačatelja.

Kar se končno tiče vprašanja o odpiranju pisem, se pripomnja, da v smislu § 36 vozno-poštnega reda iz leta 1838 pošta ne prevzame jamstva za morebitno izgubo vsebine, ako se pri prejemu pisma ni nič ugovarjalo. Tudi če se denarno pismo, ki je bilo kot nepoškodovano sprejeto, odpre pred pričami, se s tem nikakor ne ugotovi jamstvo poštnega urada. K temu je še pripomniti, da more adresat pri zaprto oddanem denarnem pismu na pošti konstatirati pomanjkljivosti samo v slučaju, da je pečat ali ovitek poškodovan ali da je razlika v teži.

Z ozirom na to je priporočati našim hranilnicam in posojilnicam, naj pri sprejemanju denarnih pisem pazijo, ali so pečati in ovitki nepokvarjeni in ali imajo isto težo kakor pri oddaji. Priporočljivo je pa tudi, da se z ozirom na obstoječe zavarovanje denarnih pisem odpiranje vrši pred pričami.

Navodilo o uporabi mlatilnice na motor.

Kmetijsko društvo v Št. Vidu nad Ljubljano je potom Gospodarske zveze v Ljubljani kupilo mlatilnico S. D. 26 s 68 centimetrov dolgim bobnom, ki ima zobe pritrjene v močnem železju z dvema ustnicama. Čeljusti zob so pod bobnom, ne zgoraj, kakor pri stari mlatilnici, katere žito daleč na okoli mečejo. Ker so čeljusti pri novi mlatilnici pritrjene pod bobnom, se snopje veliko lažje odklada, ker leži miza na pošev, tudi žito veliko lepše notri vleče in toliko ne praši. Žito se strese prav malo zunaj mlatilnice, kar je velike vrednosti, zlasti če se mlati na prostem. Ta mlatilnica ima nenavadno dolge stresalnice, da se žito dobro loči od slame in pa dva čistilnika s pripravo, s katero se zrnje ošteklja in loči v dve vrsti žita, ki se sproti vsiplje v vreče.

Tekom enega leta — imeli smo ravno dobro letino za žito — smo mlatilnico dobro preskusili. Snopje nam je prav čisto omlatila in slamo in žito dobro očistila. Da pa mlatilnica svoje delo prav dobro izvršuje, je potreba, da se dobro postavi in pravilno oskrbuje.

Iz lastne skušnje podajam tu kratko navodilo, kako je ravnati z mlatilnico. Poglavitne stvari, na katere je treba paziti:

1.) Mlatilnica se mora dobro in vodoravno postaviti.

2.) Snopje se ima pravilno vkladati.

3.) Stresalnice je pravilno urediti, da žito dobro stresajo iz slame.

4.) V spodnji in zgornji čistilnik je vložiti take mreže, ki so primerne kakovosti žita.

5.) Korce, ki žito iz spodnjega (prvega) čistilnika v zgornji (drugi) čistilnik žito donesajo, je tako urediti, da se vse žito čisto očisti.

6.) Štekljavnik je po potrebi, če naj se žito ošteklja (ječmen) ali ne, odpreti ali zapreti.

7.) V pripete vreče se mora večkrat pogledati, ako je žito dobro očiščeno, in dalje je paziti na to, da se odpnejo, kadar so polne in nato pripnejo prazne.

8.) Slama se mora sproti od mlatilnice odnašati.

V natančnejše pojasnilo teh točk bodi omenjeno sledeče:

1.) Mlatilnica se mora vodoravno postaviti in z vodoravno mero preizkusiti. Če na eno ali drugo stran kaj visi, treba je kolo podložiti. Ni vse eno, ali stoji mlatilnica vodoravno ali ne. Če visi na eno stran, se vsi tečaji na tisti strani hitreje obrabijo in postanejo gorki, ako se ne namažejo večkrat kakor navadno. Stresalnice ne stresajo tako dobro slame, ker se slama na visečo stran naslanja. Najbolj občutne so pa mreže, ako mlatilnica visi na eno na drugo stran. Žito, ki pada na mreže, zdrči na stran mreže ob steni in se ne more tako lepo očistiti, kakor če je po vsej mreži posuto. Za uspešno delo

in pa da se stroj ne kvari, je torej potrebno da se postavi vodoravno in da se pred pričetim delom preizkusi z vodoravno mero. Zamuda tega časa se pri mlatvi dobro izplača.

Predno se mlatilnica spravi v tek, morajo se vsi tečaji dobro pregledati. Pri prepekljavanju se rado kaj pretrese in omaje, zato je treba vijake pritrditi, predno se prične z delom. Luknjice na tečajih, skozi katera se tečaj maže, se morajo povrtati, da zamore priti olje v tečaj, drugače bi teklo olje zunaj tečaja. Naglo se vrteči tečaji, kakor tečaji bobna, ki se imajo hitro vrteti in težko delo opravljati, so novejšje vrste, tako imenovani „obročni široki tečaji.“ Ti tečaji imajo v sredi po dve ali več zareze na okolo vdolbljenih, da ostaja v njih olje. Taki tečaji so bolj trpežni in praktični; maža namreč za dolgo zaleže, ker se ustavi olje v izdolbinah in se kar samo maže. S tem se prihrani večkratno mazanje in se tečaj tudi tako hitro ne ugreje. Opozarjati je, da je treba te izdolbine večkrat osnažiti, ker se pri večkratnem mazanju olje strdi. Strjeno olje je treba odrgniti, da se more potem olje znova dolivati.

Šele ko se vsi tečaji z oljem namažejo, se mlatilnica spravi v tek. Mlatilnica naj nekaj časa teče prosta, da se vidi in sliši, če je vse v redu. Ako je kaj nepotrebnega tolčenja ali ropota, treba je napako odpraviti in vse tako urediti, da vse pravilno teče in še le potem se prične mlatiti.

Pri postavljanju je treba skrbeti, da glavno motorjevo kolo stoji v ravni črti s kolesom na mlatilnici, na katero se natakne jermen. Paziti je treba, da teče jermen po sredi koles in da se kje ne plazi, ker s tem stroj in gonilna moč po nepotrebem trpi, ter se stroj in jermen rada poškodujeta. Ko se natika jermen, je treba zopet paziti, da se vsak jermen pravilno natakne in da se kolesa, ki razne dele mlatilnice gibljejo, vrte na pravo stran. Dogodi se, da kdo jermen napačno natakne in ko se vrti, se dotični del stroja vrti ravno nasprotno, vsled česar se rado kaj polomi. Tudi se mora

jermen tako natakni, da sklad šiva pada iz kolesa, ne pa da bi suval v kolo. S tem se jermen v šivih ohrani in lepše in mirnejše teče, kar je tudi za tečaje dobro.

Kolikokrat se mora mlatilnica v eni minuti zavrteti, o tem se je držati predpisa, ki ga da tovarna, katera stroj pošlje. Ni vse eno, ali se stroj prehitro ali prepočasi vrti. Če se mlatilnica vrti nepravilno, potem ne mlati in ne čisti redno. Notranje naprave se ne premikajo pravilno, kmalu se sliši kako trkanje ali celo tolčenje, pri čemer mlatilnica veliko trpi; radi tega ne more čisto mlatiti ali pa celo drobi žitno zrnje. Ako si zadruga naroči mlatilnico, za katero ima že motor, piše naj prodajalcu mlatilnice, kolikokrat se motor v eni minuti zavrti in pa kako veliko kolo, na katerega se natakne glavni jermen, ima motor. Primerno motorjevi hitrosti dobavi tovarna kolo za glavni jermen pri mlatilnici. Taka kolesa je potem treba vedno imeti, ne pa svojevoljno natikati večja ali manjša.

2.) Boben in spodnje čeljusti se morajo postaviti pravilno in sicer paralelno. Spodnja čeljust, na kateri so zobje, se po potrebi z dvigalom višje ali nižje dviga. Če se zobje preveč skupaj stisnejo, gonilna moč veliko trpi, slama se na kratko raztrga in žito se kvari in drobi. Ako se pa zobje preveč narazen postavijo, potem se pa žito čisto ne omlati. Treba je torej tolikokrat prestavljati, da se vse uravna do prave mlatitve. Strojnik, ki snopje vklada, ima paziti, da je vloženo enakomerno po vsej dolžini bobna (ustnika), ne sme pa na eno stran več, na drugo manj vkladati.

3.) Stresalnice se imajo tako uravnati, da slama izpod bobna brez zadržka pada na stresalnice. To se zgodi, ako se snopje enakomerno vklada; če se vklada preveč na debelo, navija se slama okoli bobna in delo obstane.

4.) V obeh čistilnikih se morajo vložiti mreže, ki so primerne kakovosti žita. Za debelejšje zrnje je treba bolj redke mreže, t. j. mreže z majšimi luknjicami, da zamore žito

padati nemoteno skozi mrežo. Paziti je tudi, če padajo pleve na mrežo; če se to zgodi, napravi se z zapiralnikom močnejši veter, da odnese pleve proč. Vendar pa veter tudi ne sme biti premočen, da bi s plevami vred ne odnašal tudi žita. Le ako se mreže pravilno vložijo v čistilnik in se napravi primeren veter, gre delo hitro in nemoteno naprej. Žito se dobro očiščeno in razdeljeno vsiplje v vreče.

Večinoma so posestniki že vajeni čistilnikov (pajkelj), s katerim čistijo žito z roko. Že pri ročnem čistilniku je treba paziti na primeren veter in mreže, pri mlatilnici je pa treba še večje pozornosti, ker sta tu vdolana dva čistilnika. Zgoditi se tudi utegne, da se na prvem čistilniku vložijo pravilne mreže, v drugem čistilniku so pa mreže pregoste. Ker spodnji čistilnik omlačeno žito sproti očisti in korei redno očiščeno žito donašajo v drugi čistilnik in ker so mreže v drugem čistilniku pregoste in ne more žito dovolj hitro padati skozi mrežo, žito zaostaja v čistilniku, čistilnik se zamaši, korei se potrgajo, rado se kaj polomi ali pa žito neočiščeno pada nazaj na stresalnice, s čemer je pa zopet združena še večja nevarnost, da se še kaj polomi. Strojnik naj obrača posebno pozornost na to, da večkrat in dobro pregleda, kako delujeta čistilnika in in če se žito redno vsiplje v vreče. Na vsem tem je veliko ležeče, ker sicer mlatev ne gre hitro izpod rok.

5.) Ako se z mlatvijo hiti, t. j. kadar je snopje dobro suho, se veliko hitreje mlati. Ker se v takem slučaju omlati več žita, je treba večkrat pregledati korce, ki donašajo žito iz spodnjega čistilnika v zgornjega. Prihodi se namreč v takem slučaju rado, da se korei zamašijo in potrgajo vsled preobilne množine žita. Tisti, ki vlaga snopje v mlatilnico, sme vkladati le toliko snopja, da morejo korei sproti odnašati žito. Če korei ne morejo žita sproti odnašati, se mora snopje vlagati bolj počasi.

6.) Za štekljanje žita (n. pr. ječmena) je na mlatilnici posebna priprava. Žito, kate-

rega ni treba štekljati, pada pred to pripravo na zgornji čistilnik. Če se pa hoče žito štekljati, se zato napravljena zapora zaklopi, da ne more žito naravnost iz korcev na čistilnik padati, ampak gre skozi štekljavnik. Štekljavnik je treba večkrat očistiti, ker se ga rese rade prijemljejo.

7.) Kadar snopje in žito ni zadosti suho, naj se vklada le po malem, sicer se rado ovije okoli bobna, kar delo zadržuje ali celo ustavi in rado tudi jermene potrga. Čeljusti z zobmi je treba nekoliko bolj stisniti kakor pri suhem žitu, ker gre žito bolj nerado iz klasja, veter se mora napraviti bolj močan, mreže pa bolj redke, t. j. z večjimi luknjami. Ako se žito obenem tudi šteklja, treba je v štekljavniku rese večkrat osnažiti, ker se vlažne rese še raje prijemljejo kakor suhe in se je zato bati, da se štekljavnik zamaši. Posebno je treba paziti na mreže, na katerih se luknjice rade zamaše, tako da žito ne more redno naprej, kar povzroči poškodbe na jermenih ali pa se celo mlatilnica polomi.

8.) Oves in ječmen se mlatita hitreje kakor pšenica i. t. d. Tudi ima snopje več zrnja. Ker se pa radi tega več žita omlati, zgodi se rado, da strojnik vklada preveč na debelo in tako se ob prehitri mlatvi ne more vse žito sproti očistiti. Med zobmi gre sicer veliko snopja, druge naprave pa ne morejo dela sproti opravljati, zlasti stresalnice ne otresejo dobro slame, vsled česar ostane v nji lahko še dosti žita. Pri obilni množini plev in žita čistilnik ne očisti dobro žita, pleve in žito padajo skupaj na mreže, ki se radi tega lahko zamašijo. Tudi korei ne morejo preobilo žita redno odnašati; posledica je, da se potrgajo in polomijo, delo se ustavi in treba je čakati, da se vse popravi. Za popravo pokličejo včasih kakega neveščega kovača, kateri mogoče še nikdar poprej ni videl mlatilnice. Polomljene dele zveže z železjem in jih morda preveč obteži tako, da se posamezni deli ne morejo tako hitro premikati kakor poprej. Posledica take nerodne poprave je, da se zopet

vse polomi. Na to sledi zabavljanje in nezadovoljnost z mlatilnico, nasprotniki se pa v pest smejejo. Strojnik in delavci seveda v takem slučaju nočejo vedeti, da so škodo sami zakrivali, ker so preveč vlagali in niso pazili na čistilnike, mreže in korce. Če te naprave vsled obilne množine žita in plev pravilno ne odnašajo, mora se takoj vse potrebno urediti, ako ne, se gotovo kaj poškoduje. Rado se primeri, da pride kak tuj človek gledat, kako se s strojem mlati. Strojnik ali pa delavci se hočejo v takem slučaju izkazati, kako dobro in hitro mlatijo, z delom začno preveč hiteti, snopje se nenavadno brzo vklada in tlači v mlatilnico in ker druge naprave v mlatilnici ne morejo vsega dela zmagovati in žita redno odnašati, se rado tu in tamkaj zamaši, delo obstane — in mlatilnica je polomljena. Strojnik in delavci se jeze in se izgovarjajo, češ, tako dobro in hitro nam je šlo delo izpod rok, da je bilo veselje. Kar cele snope smo metali v mlatilnico in sedaj se nam pripeti taka smola! Zabavljanja čez mlatilnico ni ne konca ne kraja. Nihče neče biti kriv poškodbe, na zadnje pa uganejo, da je kriva prav za prav mlatilnica sama. V resnici so seveda poškodbo povzročili tisti, kateri so s prehitrim vkladanjem snopja delo presilili. V prvi vrsti je kriv v takem slučaju strojnik, ker ni pri prehitrem vkladanju snopja pogledal, ako gre tudi drugo delo v mlatilnici redno naprej ali ne. Ponavljam torej, mlatilnice nikoli ne presiliti! Vkladati se mora pravilno in redno, da bo šla mlatev dobro od rok, žito se bo dobro očistilo in pravilno v vreče vsipalo, pleve padajo lepo očiščene na svoj prostor, plevelno seme pa tudi na svoj poseben prostor.

Tudi na vreče je treba paziti. Ko je vreča polna, naj se takoj odpne in prazna pripne. Če je vreča polna, mora zaostajati nadaljno očiščeno žito in je nevarnost, da se kaj zamaši in polomi. Skrbeti je torej, da se polne vreče takoj odpno in mesto njih nataknejo prazne.

Leča in fižol se dasta tudi na stroju mlatiti, vendar je treba tu še več pozornosti. Za tako mlatitev treba je posebej naročiti drug manjši boben s čeljustmi in manjšimi zobmi. Tudi se natakne na boben večje kolo za jermen, da teče boben bolj počasi; stresalnice in čistilnik pa delujeta ravno tako naglo, kakor pri mlatvi žita. Dobro je tudi, da se pokrov in stene stresalnice ovijejo z vrečami, da se fižol, ko s silo na stresalnice in stene pada, tako ne obtolče. Skušnja uči, da se fižol bolj obtolče, ko bije ob stene, kakor ga pa ranijo strojevi zobje.

Zagrinjalo mora strojnik vedno s seboj voziti. Pripeti se, da pride nenadoma dež in tedaj se mora mlatilnica takoj pogrniti z ogrinjalom, da se posebno leseni deli obvarujejo pred mokroto. Moker les se napne in skrivi in ker postane debelejši, dela ovire pri gibanju. Dobremu strojniku mora biti zato velika skrb, da se mlatilnica nikdar ne zmoči in zato naj se mlatilnica tudi čez noč, ako stoji zunaj pod milim nebom, pokrije z ogrinjalom, da je ne zaloti po noči slučajno kak dež. Mokro ogrinjalo se ne sme zviti, ampak se mora poprej posušiti; če se ogrinjalo zvije mokro, popoka na gubah in se prične trgati in tudi po gubah rado pušča.

Mokre jermene je treba tudi dobro posušiti; ko so suhi, naj se odrgnejo z mastno cunjjo, sicer se prično kmalu trgati.

Po končani mlatvi se morajo vsi tečaji takoj dobro osnažiti. V tečaje se vlije petrolej, ker petrolej maščobo obje; potem se dobro obriše, ali če je olje strjeno, ostrga. Tečaje je treba dobro ogledati, če se niso kaj omajali in če so se, jih je treba pritrditi. Ako se dobi kak del kaj nalomljen, treba ga je dati takoj popraviti, oziroma nadomestiti. Mesta, na katerih se je odrgnila barva, naj se znova prebarvajo, da železo ne rjavi in les ne trohni. Zato potrebne barve in čopič naj ima vsaka zadruga na razpolago, saj to ne stane mnogo. Za eno krono oljnate barve se da veliko ohra-

niti in obvarovati. Gotovo je tudi lepše imeti lep, čeden stroj, kakor pa odrgnjenega, razbitega in slabo popravljenega. Ko je mlatilnica dobro pregledana in osnažena, se zapelje v dobro in zračno shrambo. Nikakor se ne sme shranjevati v takem kraju, kjer bi se mogli vanjo zadevati vozovi in jo poškodovati. Shramba tudi ne sme biti vlažna, v vlažni shrambi železo rjavi, les pa trohni in se tako mlatilnica kmalu uniči.

Mlatilnica se mora dobro hraniti. Pred delom se mora pravilno postaviti, med delom pa pazljivo oskrbovati. Potem bo de dobro delala in se veliko let ohranila. Četudi strojnik s postavljanjem in skrbnim pregledovanjem zamudi nekoliko več časa, naj to gospodarja nikakor ne moti, ker se le tedaj ni bati med delom neprijetnega motenja, ako se je poprej vse dobro uredilo. Na ta način se dajo preprečiti mnoge poškodbe, delo se redno izvršuje, delavcem pa ob popravljanju ni treba čakati in stati brez dela.

Tudi najboljša mlatilnica ne bo dobro in čisto mlatila, ako se na vse navedene točke in opazke tega navodila zadostno ne pazi. Strojnik in gospodarji so dolžni v lasten prid in v prid zadruga skrbeti, da je pri mlatilnici vse v redu. Obvarovali bodo škode sebe, ker ne bodo delavci po nepotrebnem tratili časa in stali poleg stroja brez dela, obvarovali pa bodo škode tudi zadrugo, ker ji prihranijo stroške za popravila in poškodbe.

V Št. Vidu, 18. marca 1912.

Anton Belec.

Gnojenje travnikov.

Najskrbnejše gnojenje travnikov ne bo prineslo zaželenega vspeha onemu, ki se drugače premalo briga za nje. Skrbeti je torej treba predvsem, da so travniki dobro potrebljeni, da se preobilna voda odpelje, tam pa, kjer je to mogoče in potrebno, da se voda napelje. Šele potem lahko pričakujemo,

da se bode pravilno gnojenje travnikov obneslo in pridelek izdatno pomnožil.

Vzemimo najpreje gnojenje z dušikovimi gnojili. Tu je treba pripomniti, da pri pravilni in zadostni uporabi hlevskega gnoja, gnojnice, in komposta nista neobhodno potrebna čilski salpeter in žveplenokisli amonijak. Toda tudi v tem slučaju naj se kmetovalec prepriča, kako vpliva gnojenje z rudninskimi dušikovimi gnojili in še celo tedaj, kadar je pognojeno s kalifosforokislom gnojilom in se iz lepega uspevanja rastline vidi, da dobiva zadostno dušika iz zraka.

Kot mineralno dušikovo gnojilo se rabi za težka tla čilski salpeter, za lažja pa žveplenokisli amonijak. Gnojila se posujejo po travnikih, ki se enkrat kose, spomladi, ko pričnejo rastline poganjati; na travnikih, ki se kose večkrat, se pa dve tretjini posujeta tudi spomladi, ostala tretjina pa šele po prvi košnji. Gnojenje z več kot 2 meterskima stotoma na hektar se bo težko obneslo in poleg tega obstoji še nevarnost, da se zatre obstoječa detelja.

Gnojenje s fosforovo kislino se lahko tedaj opusti, ako se je zadosti pognojilo s hlevskim gnojem (200 meterskih stotov) ali s kompostom (400 meterskih stotov). Pač pa se mora s fosforovo kislino gnojiti, kadar se je gnojilo z gnojnico (200 hektolitrov na hektar), ker gnojnica vsebuje premalo fosforove kisline.

Ako se travnik gnoji samo z umetnimi gnojili, tedaj se mora porabiti na hektar 4 do 6 meterskih stotov tomaževe žlindre. Navadno se tomaževa žlindra pomeša s kalijevimi solmi in se skupaj posuje.

S kalijem ni treba gnojiti, ako je travnik zelo gnojen in se je zadostno pognojilo s hlevskim gnojem in kompostom. Za $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{2}$ manj je treba pognojiti s kalijem, ako se je primerna množina gnojnice polila po travniku (200 hektolitrov na hektar). Če se pa ni niti s hlevskim gnojem niti s kompostom gnojilo, je kalij neobhodno potreben.

Gnojenje s kalijem se posebno takrat dobro obnese, kadar se obenem pognoji tudi s tomaževo žlindro, ali ako se je v prejšnjih letih gnojilo samo s tomaževo žlindro, kar se je včasih zelo pogosto dogajalo in se še dogaja. Priporoča se, napraviti poskus. Vzamejo se trije kosi travnika. Eden se pusti nepognojen, drugi se pognoji samo s kalijem, tretji z apnom in fosforovo kislino. Na ta način se bomo prepričali o potrebi kalija. Ne samo pusta, peščena in močvirnata zemlja je pripravna za kalijevo gnojitev, nego tudi boljša, kakor so dokazali poskusi. Po potrebi se posuje na hektar 6 do 8 meterskih stotov kajnita. Mesto kajnita se lahko rabi tudi 40‰ kalijeva sol, posebno kadar gnojimo težko zemljo ali kadar je treba rabiti veliko množino kalija (po gnojitvi s tomaževo žlindro).

Primeren čas za gnojenje je jesen in pričetek zime; toda če se je ta čas zamudil, je še dosti zgodaj, posipati umetna gnojila poprej nego prične rasti trava.

Posebno uspešno deluje kalij, ako se semintja tudi z apnom pognoji. Za to se lahko rabi oglenokislo apno, na boljših travnikih tudi živo apno. Marsikak umni kmetovalec, ki je poskusil gnojenje z apnom, bo to odsvetoval; toda če ga vprašamo o uspehu čez eno ali dve leti, ne bo več tiste misli. Mogoče je namreč, da se na kisljih travnikih po gnojenju z apnom pridelek zmanjša, ki se pa pozneje zopet zboljša, bodisi glede kakovosti, kakor tudi glede množine. Ta pojav povzročijo kemične izpremembe v zemlji, ki uničijo mnogo takozvanih kisljih trav, na mestu katerih se pa sčasoma razvijejo boljše vrste trav in detelj, ki so jih poprej izpodrivale kisle trave.

Z ozirom na obstoječe gospodarske prilike in z ozirom na draginjo mleka in mesa je umestno, da se gleda na zvišanje krme. To je pa mogoče doseči le z umnim gojenjem in gnojenjem travnikov, ki so v marsikaterih krajih še danes zelo zanemarjeni. Gnojenje travnikov je pa večkrat tudi tam, kjer se drugače skrbi za njih zboljšanje, enostransko,

ker se gnoji s kalijem premalo, redko ali sploh nič pa z apnom. Obe napaki je pa lahko popraviti, ker sta obe gnojili poceni in se njihova uporaba sijajno obnese.

Podrobni učni načrt za dvamesečni gospodinjski tečaj.

Praktične vaje.

1. Kuhanje s posebnim ozirom na domače razmere.

Goveja juha z rižem, rezanci, ribano kašo, bleki, polžki, snegovim svitkom, ješprenčkom, kápanki, ocvrtim grahom, močnatimi, zdrobovimi (gresovim), jetrnimi cmoki, opečenim kruhom, žganci.

Postne juhe. Prežgana, krompirjeva, gobova, riževa, fižolova, grahova, lečna, mlečna, vinska, zeliščna.

Omake: Kulan hren, kisel hren, čebulova omaka, jajčna, vinska, limonova, krompirjeva, fižolova omaka.

Prikuhe: Sladko, kislo, posiljeno zelje, sladka in kislja repa, pražen krompir, zmešan krompir, z mlekom, s peteršiljem, kuminom, praženo korenje, špinača, češpljeva kaša, jabolčna kaša, pražen zdrob.

Cheso: Koštrunovo meso v sladki repi in obari, dušeno goveje meso, pljučna pečenka kakor divjačina. Piščanci v obari, nadevani, pečeni, ocvrti, v papriki, v rižu. Goveji in telečji gulaž, pražena jetra, jetra, sree, ledice v omaki; klobase, domači zajec.

Močnate jedi: Kruhovi, krompirjevi, sirovi in močnati cmoki, makaroni, polenta, mlečni riž, zdrob in kaša. Navadni močnati rezanci z orehi. Jabolkovce, jabolkova, sirova, orehova, smetanova gibanica. Omeleti, ajdova gibanica. Krofi, potice z različno nadevo.

Pripravljanje živil. Soljenje in sušenje mesa, izdelovanje klobas, vlaganje zelja in repe. Vkuhanje sadja, pečenje kruha.

Delo v hiši.

Stanovanje. Vsakdanje pospravljanje. Glavno pospravljanje.

Kuhinja. Kuhinjska oprava. Pravilno kurjenje štedilnika. Pomivanje posode. Svetilke in svečniki. Jedilna shramba, drvarnica in klet. Kako se čisti obleka. Madeži v perilu. Pranje barvaste, bombaževe ali volnene obleke. Suho perilo, škrobljenje in likanje.

Ročna dela: Šivanje z roko in na stroj. Robljenje rut in brisač. Izdelovanje predpasnikov, ženskih sraje in spodnjih kril in hlač, jutranjih jopie, možkih sraje in hlač. Zaznamovanje perila. Krpanje obleke in nogavic. Vrezovanje in risanje krojev.

Delo v hlevu. Molža in krmljenje.

Delo na vrtu. Pospravljanje zelenjave za zimo. Oskrbovanje cvetic v loncih.

Teorija.

1. Nauk o živilih. Redilne snovi v primeri s cenami. Nakupovanje. Mleko, jajca, žito, kruh črni in beli, kvas, meso, mast, stročje, krompir, zelenjava, sadje, kava, čaj, čokolada, alkoholne pijače.

Mlekarstvo: Sestava mleka, napake mleka. Ravnanje z mlekom. Posnemanje na stari in novi način. Pridobitev mleka. Upliv krme na mleko in molžo.

Maslarstvo: Ravnanje s smetano, pinjenje, izdelovanje in modeliranje masla. Poraba masla in pinjenca. Shranjevanje masla, napake masla.

Sirarstvo: Izdelovanje mehkih domačih sirov iz polnega in posnetega mleka. Ravnanje s sirom. Poraba sira in siratke. (Teorija in praksa).

Živinoreja. Pomen živinoreje. Namen živinoreje. Način razplodbe. Izbiranje živali za plemo. Reja telet, bikov, krav. Krmljenje živine. Razne krme. Paša, goveji hlevi. Gnojne jame in važnost gnojnice. Pomen in namen prašičereje. Krmljenje prašičev. Izbiranje prašičev za plemo. Vzorni svinjaki.

Perutninarstvo: Kurnik. Krmljenje perutnine. Plemena. Valenje.

Vrtnarstvo: Kje bodi vrt in kakšna mu bodi zemlja. Kako je zasaditi zelenjadnik. Kako se sade sadike, v gnojnikih vzgojene. Cvetice na vrtu. Cvetice v loncih.

Vzgojeslovje: Spoznanje dolžnosti do samega sebe, do svoje rodbine in do bližnjega. Najvažnejše iz telesne in duševne vzgoje otrok.

Slovenski jezik: Napisovanje jednostavnih, privatnih in trgovskih pisem. Pouk o poštnih odredbah in poštni hranilnici. Kako je izpolniti poštne in železnične tiskovine.

Računstvo: Vodstvo gospodinske in mlekarske knjige. Mere in vage. Osnovni računi z nalogami iz praktičnega in gospodinskega življenja. Procentni računi.

Higijena. Prva pomoč v nezgodi. Nalezljive bolezni. Ženske bolezni. Ravnanje z dojenčki.

Vestnik Zadružne zveze.

Občni zbor Zadružne zveze se vrši, kakor je razvidno iz vabila na prvi strani današnje številke, dne 10. aprila v Ljubljani.

P. n. članice se prosijo, da pošljejo k občenemu zboru kakega zastopnika. Če jim pa tega ni mogoče storiti, naj zanesljivo pošljejo Zvezi vsaj pooblastilo, ki naj bo pravilno podpisano.

Nove članice. V članstvo Zadružne zveze v Ljubljani so bile sprejete sledeče zadruga:

Št. Jernej, kmetijsko društvo.

Podgrad, posojilnica.

Kresnice, živinorejska zadruga.

Tolsti vrh, živinorejska zadruga.

Št. Janž na Dol, živinorejska zadruga.

Kandrše, živinorejska zadruga.

Živinorejski tečaji na Koroškem. Tekom meseca februarja je Zadružna zveza priredila na Koroškem šest poučnih živinorejskih tečajev. Tečaji so trajali navadno po dva dni. Predavalo se je večinoma o sledečih tvarinah: o travnikih, pašnikih, konjereji, o pasmah in rodovniku, o krmljenju, reji telet, mlekarstvu, prašičereji, stavbi hlevov in biko-reji. Predavali so gg. Poljanec, Krištof, Mauchler in Gril.

Prvi tečaj se je vršil v Žvabeku dne 5. in 6. februarja. Udeležba je bila zadovoljiva, vendar se je pričakovalo, da se bo nabralo več ljudstva. To bi se bilo tudi gotovo zgodilo, da ni par dnij poprej zapadel debel sneg. Vkljub temu je bilo nad 100 poslušalcev.

V Libencah je bil tečaj dne 7. in 8. februarja. Udeležniki, katerih je bilo nad 70, so kazali veliko zanimanje za predmete, o katerih se je predavalo. Nek učitelj je hotel stresati nekaj sitnosti, toda je bil pošteno zavržen in se je nato tiho izgubil.

V Globasnici se je tečaj vršil dne 9. in 10. svečana. Udeležnikov je bilo okoli 130. Da se ljudstvo zelo zanima za gospodarski napredek, je pokazala živahna debata, ki se je vnela po vsakem predavanju.

V Žitarivasi je trajal tečaj tudi dva dni in sicer 12. in 13. svečana. Udeležnikov je bilo okoli 70.

V Železni Kaplji se je vršil tečaj 14. in 15. svečana. Udeležilo se ga okoli 50 ljudi.

V Tolstem vrhu, kjer se je tečaj vršil dne 26. in 27. svečana, je bilo pri predavanjih navzočih povprečno po 120 ljudi, ki so z zanimanjem sledili vsakemu predavanju.

Zadružni pregled.

Premembe v stanju registrovanih zadrug v drugi polovici leta 1911. V drugi polovici leta 1911 je bilo v Avstriji vpisanih v zadružni register 873 zadrug. Od teh jih je bilo 355 z nemškim poslovnim jezikom in 518 s kakim drugim poslovnim jezikom. Od vpisov z nemškim poslovnim jezikom jih odpade 286 na novo ustanovljene, med temi je bilo 126 posojilnic (20 rajfajznovk), 20 konsumnih društev in 140 zadrug drugih vrst. V 11 slučajih so se izvršile spremembe firme in sicer pri 9 posojilnicah, pri enem konsumnem društvu in jedni drugi zadrugi.

V 19 slučajih se je vpisala sklenjena likvidacija, in sicer pri 3 posojilnicah, 6 konsumnih društvih 10 zadrugah drugih vrst.

Izbrisalo se je skupno 98 zadrug, od katerih jih odpade 38 na nemške in 60 na drugojezične zadruge. Od prvih se je izvršil izbris v 37 slučajih vsled končane likvidacije, med temi je 9 posojilnic, 6 konsumnih društev in 22 drugih zadrug. Vsled končanega konkurza je bila izbrisana ena zadruga. Brez naznačenja vzroka je bila izbrisana ena posojilnica.

V konkurz je prišlo pet zadrug in sicer ena posojilnica, tri konsumna društva in ena druga zadruga. Pri eni posojilnici se je konkurz zopet prekinil.

Ako vzamemo še podatke prvega polletja, tedaj dobimo za celo leto naslednje rezultate:

Izvršilo se je 2015 vpisov, od katerih jih 753 odpade na nemški jezik in 1262 na druge jezike. Izbrisov se je izvršilo 244, 95 v nemškem in 149 v drugih jezikih. Od 753 v nemškem jeziku izvršenih vpisov jih odpade 598 na novo ustanovljene zadruge, med katerimi se nahaja 267 posojilnic, 65 rajfajznovk, 202 šulcedeličevki, 40 konsumnih društev in 291 drugih zadrug. Dalje je bilo vključenih 20 sprememb firme, med katerimi je bilo 10 posojilnic, troje konsumnih društev in 7 drugih zadrug. Sklenjena likvidacija se je vpisala v 38 slučajih. Med temi vpisi se nahaja 7 posojilnic, 10 konsumnih društev in 21 drugih zadrug. Vsled končane likvidacije je bilo izbranih 80 zadrug, in sicer 13 posojilnic, 16 konsumnih društev in 51 drugih zadrug. Vsled končanega konkurza je bila izbrisana ena posojilnica, 4 konsumna društva in 2 drugi zadrugi. Ne da bi se navedel vzrok, so bile izbrisane 4 posojilnice, eno konsumno društvo in ena druga zadruga. Če primerjamo vsoto 598 novoustanovljenih zadrug z vsoto izbranih zadrug,

ki znaša 244, tedaj pridemo do rezultata, da je 40 odstotkov novoustanovljenih zadrug zopet izginilo s pozorišča svoje delavnosti. Skupna svota v konkurz dospelih zadrug je naslednja: 6 posojilnic, 4 konsumna društva in ena druga zadruga. Konkurz se je prekinil pri 6 zadrugah. Med temi se nahaja ena posojilnica, 2 konsumni društvi in 3 druge zadruge.

Nove zadruge. Tekom meseca februarja 1912 so bile v zadružni register vpisane naslednje jugoslovanske zadruge.

Na Koroškem:

Globasnica (dež. sod. Celovec), Živinorejska zadruga za Globasnico in okolico, r. z. z o. p.
Tolstivrh (dež. sod. Celovec), Živinorejska zadruga za Tolstivrh, r. z. z o. p.

Na Štajerskem:

Hajdin (okrož. sod. Maribor), Strojna zadruga v Hajdinu, r. z. z o. z.

Na Primorskem:

Tomaj (dež. sod. Tomaj), Vinarska zadruga v Tomaju, r. z. z o. z.

V Dalmaciji:

Krivodol (okrož. sod. Split), Mlinarska zadruga, r. n. o. j.

Skradin (okrož. sod. Šibenik), Srpska Kreditna zadruga u Skradinu, p. n. s. o. j.

Izbrisana iz zadružnega registra je bila v februarju sledeča zadruga:

Št. Jošt (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga v Št. Joštu, r. z. z o. z. vsled opusta obrata po končani likvidaciji.

Gospodarske drobtine.

Konjska starost. Splošno vlada mnenje, da je konj z dvajsetimi leti že dosegel najvišjo starost in da v tej starosti ni več za kaj drugega, kot da se izroči konjaču. Da to mnenje ni popolnoma resnično, navesti hočemo nekaj zgledov, ki nam kažejo, da more konj pri pravilnem ravnanju doseči mnogo višjo starost in ostati še v visoki starosti uporaben za delo.

V Dulvichu pri Londonu so imeli tri konje v starosti od 35—39 let, ki so bili še popolnoma močni in sposobni za delo. Vojaška šola v Woolavischu je imela 40 let starega konja. V Nemčiji je živel 45 let star konj, ki je bil v kljub svoji starosti še vedno krepak in je imel lepo hojo. Konj Friderika Velikega, po imenu Condé, je bil 40 let

star. Tudi v bitki pri Mollwitzu je jahal kralj 40 let starega konja. Čistokrvne angleške kobile so tudi dočakale starost 38 let. Na Francoskem so v žrebčarni Anbus poskusili 38 let staro kobilo porabiti za pleme. Dne 9. maja 1895. leta je porodila popolnoma lepo žrebe in ga vzorno dojila. Tudi neki kmetovalec na Angleškem je imel leta 1895. konja, ki je bil star 37 let in je mogel peljati težo 800 kilogramov v daljavo 70—80 kilometrov brez težave. Najvišjo starost je pa gotovo dosegel nek angleški konj v Warringtonu, namreč 52 let. (Abu.)

Nova priprava proti toči. Marsikatera sredstva so se že poskusila in uporabljala v to, da bi se pri bližajočih se nevihtah odstranila nevarnost toče, ki je večkrat vzrok velikanske bede med prebivalstvom. Sedaj se je baje posrečilo francoskemu fiziku Beauchampu po dolgih študijah iznajti aparat, ki baje odpravlja točo. Po njegovi teoriji namreč toča ne more nastati brez nevihte, a tudi nevihta je odvisna od množine elektricitete, ki se nahaja v zraku. Čim več je elektricitete v zraku, tem večja je nevihta. Da se pa odpravi nevarnost nevihte, se mora odvzeti zraku elektriciteta. To delo pa naj bi izvršil Beauchampov aparat. Ta aparat mora biti postavljen visoko v zraku, je jako enostaven ter odpeljuje zračno elektriko v vodo, kjer postaja neškodljiva. En tak aparat so postavili na Eiffelov stolp v Parizu, ki je 300 metrov visok. Beauchamp trdi, da vpliva tak-le aparat na 10 kilometrov v okrožju. Naredili so se s tem aparatom že poskusi v takih krajih, kjer je redno bila vsako leto toča. Sedaj pa ni bilo v onih krajih že tri leta prav nič toče, to je od onega časa, ko so postavili take aparate, katerim pravijo „Niagara-aparat“.

Ali je umestno pokladati prašičem kuhane pšenične pleve? Vsako krmilo mora nuditi živalim potrebno množino hranilnih snovi, in sicer beljakovin, tolšč in ogljikovih tvarin (škroba, sladkorja, lesne vlaknine itd.). Beljakovine telo rede, dočim tolšče in ogljikove tvarine tvorijo v živalskem telesu toploto in moč. V to svrhu potrebuje žival na dan razmeroma le majhno množino hranilnih snovi, ki zavzemajo le majhen prostor, a ker je žival le tedaj sita in dobro prebavlja, če ima napolnjena prebavila, zato ni dovolj, da je v vsakdanji krmi dovolj hranilnih snovi, ampak krma mora biti tudi dovolj za napolnjenje želodca in črev, to je za nasičenje živali. Pšenične in sploh žitne pleve nimajo v sebi veliko hranilnih snovi, zlasti prašič, ki ima vse drugače ustvarjena prebavila, kakor goved, dobi prav malo iz plev, a za nasičenje so pa vendar tudi pri prašičih prav dobre. Kuhane

ali celo parjene pleve so seveda veliko boljše in za prašiče prikladnejše. Iz tega sledi, da so kuhane ali parjene pšenične pleve prav izborno krmilo za prašiče, če se poleg njih poklada primerna množina močnih krmil, ki dajo živalim potrebne prebavne hranilne snovi.

Grozne tropine so prav dobra krma za živali, ker imajo toliko redilnih snovi kakor slama ozimnega žita. Če ne moreš porabiti vseh svežih tropin, shrani jih skrbno. Najbolje je, če sveže tropine prav dobro stlačiš v majše kadi ali orence, pokriješ povrhu s trtnim listjem in vrh vsega zamokaš z ilovico kakih pet prstov na debelo. Ko se ilovica razpoka, pomoči jo z vodo in vse razpoke takoj zamaži, sicer tropine splesne ali pa se skisajo. Teh tropin daj govedu do eno tretjino in prašičem do polovice vsakdanje krme.

Mlekarski tečaj za ženske.

Deželni odbor kranjski priredi na Vrhniki mlekarski tečaj za ženske, ki bo trajal od 15. aprila do 15. julija 1912.

Namen tega tečaja je ženske učiti molže in krmiljenja živine kakor tudi vežbati jih v ravnanju z mlekom, preiskovanju mleka, dalje izdelovanju masla in mehkega sira ter pomivanju posode in snaženje mlekarn.

V tečaj se sprejme 12 učenk, ki jim preskrbi deželni odbor prosto stanovanje na Vrhniki in plača polovico stroškov za hrano, ki jo bo dajala Gospodinjska šola na Vrhniki za 1 K na dan.

Prošnje za sprejem v tečaj je vlagati najkasneje do 10. aprila 1912 na deželni odbor kranjski v Ljubljani.

Škropljenje trt po toči. Po toči poškodovane vinograde je treba takoj drugi dan po toči škropiti z modro galico. Zakasnelo škropljenje ne koristi. Umni vinogradnik se mora v svojo lastno korist že zdaj preskrbeti s potrebno množino modre galice, da jo ima v slučaju potrebe takoj pri roki.

Deželni odbor kranjski dovoljuje v okviru od deželnega zbora v ta namen dovoljenih sredstev revnejšim vinogradnikom, katerim toča napravi znatno škodo, naknadno primerne podpore. Posestniki po toči poškodovanih vinogradov, ki takoj po toči škrope svoje vinograde, naj jeseni prosijo deželni odbor primerne podpore v svrhu pokritja stroškov za porabljeno modro galico.

Glede škropljenja trtja z modro galico v obče se svetuje, da se trte prvič škrope že v drugi polovici meseca maja, ko so poganki komaj eno ped dolgi.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sv. Križu pri Trstu,

reg. zadr. z neom. zavezo

ki se bo vršil dne 8. aprila 1912 ob 10¹/₂ uri dopoldne v
prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zibiki,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 15. aprila 1912 ob 8. uri dopoldne v
uradnih prostorih.

Dnevni red:

- zboru.
1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
 2. Poročilo o izvršeni reviziji.
 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1911.
 4. Volitev načelstva.
 5. Volitev nadzorstva.
 6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri D. M. v Polju

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 21. aprila 1912 ob 1¹/₂ 4. uri popoldne v
posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

- zboru.
1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
 2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
 3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1911.
 4. Volitev načelstva in nadzorstva.
 5. Poročilo o izvršeni reviziji.
 6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vljudno

Odbor.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na V. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Ponikvi,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil v nedeljo dne 21. aprila 1912 po večernicah
v posojilnici.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega zapisnika.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1911.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Gospodarsko-pospeševalne zadruge združenih čevljarjev v Žireh,

reg. zadr. z om. zav.

ki se vrši dne 8. aprila 1912 ob 1. uri popoldne v
zadružnih prostorih v Žireh.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1911.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na II. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Homeu,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši v nedeljo 21. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v
društveni sobi pri cerkvi.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na I. redni občni zbor

Živinorejske zadruge na Homeu,

registrirane zadruge z omejeno zavezo

ki se vrši v nedeljo 21. aprila 1912 ob 1¹/₂ 4. uri popoldne v
društveni sobi pri cerkvi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
3. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na XI. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Vrhniki,

reg. zadr. z neom. zav.,

ki se bo vršil dne 8. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v
„Društvenem domu“ na Vrhniki.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Načelstvo,

Vabilo na I. redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice

v sv. Tomažu pri Ormožu,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo dne 14. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v posojilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
3. Razdelitev čistega dobička.
4. Dopolnilna volitev načelstva.
5. Slučajnosti.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se ob 4. uri na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki sklepa ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Loškem potoku,

registrirane zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši dne 28. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v dvorani izobraževalnega društva.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1911.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Vabilo na I. redni občni zbor

Kmetijskega društva na Vrhniki,

reg. zadr. z om. zav.

ki se bo vršil dne 8. aprila 1912 ob 4. uri popoldne v „Društvenem domu“ na Vrhniki.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Odbor.

Vabilo na III. redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 21. aprila 1912 ob 1/2 4 uri popoldan v Habjanovi gostilni v Šmarju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1911.
4. Poročilo g. nadrevizorja Vl. Pušenjaka.
5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Živnorejske zadruge v Strugah,

reg. zadr. z om. zavezo,

ki se bo vršil dne 14. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v prostorih hranilnice in posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev letnega računa.
3. Slučajnosti.

Vabilo na izredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zgornjem Tuhinju,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši dne 14. aprila 1912 ob 1/2 4. uri popoldne v uradnih prostorih v Zgor. Tuhinju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev računskega pregledovalca in njegovega na mestnika.
3. Prememba pravil. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dragi,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 14. aprila 1912 ob 8. uri dopoldan v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Loki pri Zidanem mostu,

reg. zadr. z neom. zav.

ki bo 28. aprila 1912 ob 3. uri popoldne v zadružni pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
5. Slučajnosti. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Češnjici,

reg. zadr. z neom. zavezo,

ki se bo vršil v nedeljo, 21. malega travna 1912 ob 3. uri popoldne v prostorih hranilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Raznoterosti.